

vergadering **C48**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en
Justitie

van 26 oktober 2021

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het overleg met de federale minister van Justitie over zijn plan ter bestrijding van partnergeweld – 4534 (2020-2021)	3
VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het jaarrapport van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen en het pleidooi voor meer alternatieve straffen – 4546 (2020-2021)	6
VRAAG OM UITLEG van Adeline Blancquaert aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de elektronische monitoring van minderjarige delictplegers – 407 (2021-2022)	10

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het overleg met de federale minister van Justitie over zijn plan ter bestrijding van partnergeweld – 4534 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw Schryvers, u gaat een aantal uitgestelde vragen stellen. We hebben in onze commissie afgesproken dat we op korte termijn geen vragen meer uitstellen, dat ze dan komen te vervallen. We zijn door het verschuiven en laattijdig afzeggen van vragen in de problemen gekomen met de planning van de werkzaamheden van de commissie. Men heeft me gevraagd dat te benadrukken. Ik deel u dat dus nog even mee, maar uw fractieleider zal u daar ongetwijfeld ook van op de hoogte kunnen stellen.

Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Voorzitter, ik probeer echt altijd wel aanwezig te zijn. Ik denk dat jullie ook wel weten dat, als ik een vraag niet stel, dat niet is omdat ik buiten het parlement met iets bezig ben. Dat was gewoon omdat dit samenviel met vragen om uitleg in de commissie Welzijn. We hadden eigenlijk nog tijd over in de vergadering van de gemeenschappelijke commissie Welzijn en Justitie, maar dan hadden andere collega's niet kunnen aansluiten. Maar goed, het is wat het is. Ik ben tevreden dat u mijn vragen hebt uitgesteld, en dat ik ze nu mag stellen.

Minister, ik heb u ook al eerder vragen gesteld over uw beleid en aanpak ter bestrijding van partnergeweld. Een aantal dramatische gebeurtenissen en een Panoreportage, die intussen al dateert van enkele weken geleden, bevestigen nog eens dat dit in alle beleidsdomeinen een prioriteit moet zijn. Partnergeweld is een van de meest voorkomende maatschappelijke problemen, aldus experts. Zeer verontrustend zijn niet alleen de hoge cijfers, maar ook het feit dat heel veel slachtoffers nog altijd niet de weg vinden naar aangepaste hulpverlening of nog altijd niet de stap naar aangifte durven te zetten. De federale minister van Justitie kondigde recent aan dat hij een plan klaar heeft met concrete maatregelen, zoals een tijdelijk huisverbod na bepaalde situaties van huiselijk geweld, een nieuwe digitale risicotaxatietool, de verdere uitrol van een mobiel stalkingsalarm, een hervorming van de straffen en extra opleidingen voor politie en magistraten.

Minister, welke maatregelen zult u nemen binnen uw bevoegdheden inzake de bestrijding van partnergeweld? Bent u al in overleg gegaan met uw federale collega om aldus door samenwerking tot een versterkt beleid ter bestrijding van partnergeweld te komen? Hoe kan het Vlaamse beleid het federale beleid versterken en ondersteunen, en vice versa? Wat is de stand van zaken met betrekking tot de aanpak van partnergeweld in het kader van de interministeriële conferentie (IMC) Vrouwenrechten, waarover bij de oprichting ervan werd gesteld dat geweld tegen vrouwen een prioriteit ervan zou zijn?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, dank u. Zoals u weet, heeft mijn kabinet minstens maandelijks een overleg met het kabinet van de federale collega om alle dossiers op elkaar af te stemmen en ideeën af te toetsen. Zeker over partnergeweld komen we dus minstens maandelijks samen om te bekijken wat men daar doet en wat wij verder kunnen doen, zodat er ook niet te veel overlappingsen zijn. De federale acties die u benoemt, werden ook opgenomen in het nationaal actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld, niet in een apart plan, voor alle duidelijkheid. Er zijn daadwerkelijk ook een aantal zaken die overlappen of waarbij we betrokken

zijn, zoals het tijdelijk huisverbod. Zoals u weet, zijn onze justitiehuizen daar met betrekking tot de opvolging van daders sinds begin vorig jaar bij betrokken. Alle justitiehuizen hebben daarvoor een team tijdelijk huisverbod (THV) opgezet, om snel te kunnen inspelen op dergelijke situaties. Vaak gaat het immers over heel acute situaties, waarbij het een kwestie van uren is. Men moet dus heel snel zijn.

Zij werden daar vorige zomer ook allemaal voor opgeleid. Ik merk echter wel dat in de praktijk enkel in Antwerpen en Limburg wordt ingezet op het tijdelijk huisverbod. Daarom heb ik vanuit Vlaanderen het punt van het tijdelijk huisverbod ook op de agenda gezet van het overleg met het College van procureurs-generaal dat we vorige week hadden samengeroepen. Ik heb hun ook gevraagd om dat zeker ook bij andere regio's aan te brengen, zodat zij eindelijk werk maken van het tijdelijk huisverbod. Ik vind de cijfers immers wel heel frappant. Het is bijna onverklaarbaar. Volgens het college heeft dat te maken met te veel werk, maar ik vind dat geen argument: men kan niet aan de slachtoffers zeggen dat dat te veel werk is, vooral ook omdat Limburg en Antwerpen dat wel heel goed en heel accuraat doen. De vraag is dus om ook in de andere regio's op de radar te zetten dat ze daarvan moeten gebruikmaken.

Wat de federale risicotaxatietool betreft: het gaat veeleer om een online checklist dan om een echte wetenschappelijk onderbouwde risicotaxatie. Met de justitiehuizen zelf zijn we, zoals jullie weten, ook bezig met het implementeren van risicotaxatie binnen die justitiehuizen. De psychologen die dat zullen afnemen, starten in november. Ze zullen eerst dus ook een gedegen opleiding risicotaxatie krijgen. Zij zullen bij de verdere implementatie begeleiding krijgen van experts risicotaxatie, zodat we wetenschappelijk onderbouwd aan de slag kunnen gaan en stap voor stap risicotaxatie bij onze mandaten kunnen implementeren. Ook voor dossiers rond partnergeweld zal er in de justitiehuizen worden gewerkt met specifieke risicotaxatie-instrumenten. Wij stemmen onze plannen inzake risicotaxatie uiteraard af met de federale collega, en omgekeerd.

Wat het mobiele stalkingsalarm betreft dat ik destijds als federaal staatssecretaris heb opgericht, worden wij nu ook verder betrokken, omdat je niet zomaar een stalkingsalarm kunt geven zonder bijkomende ondersteuning aan slachtoffers. Ook dat loopt dus heel goed. De ketenaanpak en de Family Justice Centers zijn de perfecte partner om hier een rol in te spelen.

Zoals u weet, zetten wij vanuit Vlaanderen zelf ook heel sterk in op de aanpak van de problematiek. U weet dat er een studie loopt met experts en stakeholders over hoe we van de huidige multidisciplinaire aanpak kunnen evolueren naar een Vlaams intersectoraal, multidisciplinair en gebiedsdekkend model voor de Family Justice Centers. Dat is heel belangrijk. Die studie loopt nu, zodat we alle slachtoffers gepaste hulp en ondersteuning kunnen geven. Niet enkel hulpverlening, maar ook politie en parket en de respectievelijk bevoegde ministers zijn betrokken bij de ontwikkeling van dat model. De Family Justice Centers worden trouwens als praktisch enige positieve punt in de aanpak van intrafamiliaal geweld aangestipt in de Panoreportage van nog niet zo lang geleden. Zodra de studie rond is, is het de bedoeling om dat model ook Vlaanderenbreed en gebiedsdekkend uit te rollen.

In afwachting van dat nieuwe model investeerde ik vorig jaar al in bijkomende casusregisseurs, om dossiers binnen de ketenaanpak te coördineren en zal ik hier met het nieuwe personeelsplan dat in opmaak is, ook verder op inzetten. Daarnaast voorzie ik ook een aantal opleidingen rond bijvoorbeeld intensief casemanagement, seksuele gezondheid en eengerelateerd geweld, voor de medewerkers van de ketenaanpak en de Family Justice Centers, en dus ook voor politie en parket.

Los van de Family Justice Centers ben ik momenteel ook bezig met de hervorming van de gedragstrainingen die rechters kunnen opleggen als voorwaarde bij

bijvoorbeeld een probatiestraf of een voorwaardelijke invrijheidstelling. Bij die hervorming heb ik er bewust voor gekozen een aparte gedragstraining voor daders van intrafamiliaal geweld op te richten, zodat er op hun maat kan worden gewerkt en het geweld ook echt kan worden doorbroken.

Ook is de uitrol van de kindreflex in de justitiehuisen volop aan de gang, waarmee ik ervoor wil zorgen dat kinderen nooit uit het oog worden verloren en veront-rustende situaties kunnen worden opgespoord. Want de grootste slachtoffers bij intrafamiliaal geweld zijn natuurlijk de kinderen. Het is heel belangrijk dat onze justitieassistenten de kindreflex volledig in de vingers hebben en dat ze, als ze bij zo'n gezin zijn, ook die signalen opvangen en dan ook naar de juiste hulpverlening verwijzen. Ik vind dat bijzonder belangrijk, vandaar dat we ook met die opleiding kindreflex gestart zijn. Begin volgend jaar zullen alle justitieassistenten de workshop gevolgd hebben en kunnen ze er in de praktijk mee aan de slag.

In de nieuwe tender enkelbanden werd ook een luik opgenomen om het mogelijk te maken contactverboden bij intrafamiliaal geweld, maar ook bij bredere vormen van gendergerelateerd geweld, te monitoren door ook slachtoffers, indien zij dat wensen, een toestel te laten dragen. Daarvoor kijken we ook wat meer naar de Scandinavische landen. Als de slachtoffers dat wensen, kunnen ze ook een soort toestel dragen. Als ze dat wensen, kunnen ze ook verwittigd worden van de nabijheid van een dader. De marktbevraging daarvoor gaat eind deze maand van start.

Tot slot wil ik ook de nodige aandacht besteden aan daders van intrafamiliaal geweld in de gevangenissen. We moeten niet wachten tot ze uit de gevangenis komen. Het huidige aanbod voor daders van intrafamiliaal geweld tijdens de detentie wordt in kaart gebracht en op punt gesteld. Daarbij streef ik naar een meer uitgebreid en aanklappend aanbod van gedragstrainingen tijdens detentie, om zo te vermijden dat er nieuwe slachtoffers vallen.

Op de IMC's van 8 mei 2020 en 25 januari 2021 werden een heel aantal actiepunten vastgelegd in de strijd tegen partnergeweld. Die worden nu uitgewerkt in het nationale actieplan. Sindsdien behandelt de IMC andere thema's, zoals de strijd tegen menstruatiearmoede en seksisme. De actiepunten rond partnergeweld worden periodiek opgevolgd. De volgende IMC is gepland op 8 november, waarbij er opnieuw een stand van zaken van de actiepunten zal worden gegeven.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Dank u wel, minister, voor uw heel uitvoerig antwoord. Ik ben heel tevreden met de verschillende elementen die u opgeeft. De strijd tegen partnergeweld moet inderdaad een prioriteit zijn. Daar komen heel veel aspecten bij kijken, en slachtoffers hebben er geen boodschap aan wie daarvoor bevoegd is. Of dat nu het federale niveau is of het Vlaamse niveau, slachtoffers willen dat ze gehoor kunnen krijgen, dat ze aangifte kunnen doen en dat ze ook de nodige hulp kunnen krijgen. Vandaar dat ik het alleen maar goed kan vinden dat u zegt dat u heel geregeld overleg hebt met de federale collega die bevoegd is voor de justitie, en dat u daar de verschillende elementen overloopt.

Ik wil heel graag even inzoomen op enkele zaken daarvan, alhoewel ik niet echt bijkomende vragen heb, omdat u al zo volledig bent geweest. Ik had er een aantal genoteerd, maar u bent er al op ingegaan.

Ten eerste is er het thuisverbod. We weten allemaal dat er heel grote regionale verschillen zijn. U hebt een aantal maanden geleden ook al gezegd dat u de parketten, of het parket-generaal, daarop ging aanspreken. Ik hoor nu dat u dat recent nog gedaan hebt, maar dat er eigenlijk nog altijd geen evolutie inzit. De vraag is: hoe kunnen we dat toch teweegbrengen? Dat is dan toch een bijkomende

vraag, minister. Hoe zouden we dat kunnen? Want die slachtoffers mogen natuurlijk niet op een andere manier kansen krijgen of behandeld worden in functie van de regio waar ze wonen. Het tijdelijk huisverbod is – natuurlijk niet alleen op zich staand, maar in combinatie met begeleiding – toch wel een goede maatregel om de zaken tijdelijk te ontmijnen, opnieuw een beetje rust te creëren en dan te zoeken naar een oplossing.

Een tweede heel belangrijke zaak die ik graag wou aanstippen, is de impact die partnergeweld heeft op kinderen. We weten dat het effect heel groot is, niet alleen voor hun welzijn, maar ook dat de risico's om later zelf in dergelijk gedrag te vervallen, heel groot zijn. Die kindreflex is dus ook van uitermate groot belang. U zegt nu dat daarover opleidingen worden gegeven aan de justitieassistenten. Ik denk dat het echt nodig is dat we dat heel snel onder ogen zien, vanaf het eerste moment dat er bij de politie of bij hulpverleningsorganisaties signalen zijn van partnergeweld. Het is misschien nodig dat daarover ook verder het nodige overleg gebeurt.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: We zijn het eens.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Schryvers aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het jaarrapport van de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen en het pleidooi voor meer alternatieve straffen – 4546 (2020-2021)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, de Centrale Toezichtsraad voor het Gevangeniswezen stelde recent zijn jaarrapport voor. Daarin wordt onder meer gepleit voor meer alternatieve straffen om de overbevolking in de gevangenissen tegen te gaan.

U hebt daarop meteen gereageerd en gesteld dat meer inzetten op alternatieve straffen gepaard moet gaan met bijkomende financiële middelen. We konden lezen dat u daarover in overleg zou gaan met uw federale collega.

Al eerder heb ik vragen gesteld met betrekking tot de uitvoering van werkstraffen. Het is goed dat u inspanningen levert om in het aanbod daarvan extra plaatsen te creëren. Door de coronamaatregelen hebt u bijvoorbeeld ook ingezet op nieuwe mogelijkheden, bijvoorbeeld via het Agentschap voor Natuur en Bos.

De werkstraf blijft tot op de dag van vandaag een relevante straf, die bovendien in de meerderheid van de gevallen ook tot een goed einde wordt gebracht. Belangrijk is dat met een werkstraf het gemeenschapsgevoel bij de betrokken veroordeelde wordt gestimuleerd en dat op die manier ook wordt gewerkt aan integratie.

Uit een antwoord dat ik recent kreeg op een schriftelijke vraag, minister, blijkt dat het aantal uitgesproken werkstraffen in Vlaanderen – of tenminste, het aantal werkstraffen dat Vlaanderen ontving – in 2019 opnieuw steeg tot boven de 4.000, en dit na enkele jaren van daling. Er blijken enorm grote regionale verschillen te bestaan, en waar Antwerpen de koploper blijkt te zijn, worden in West-Vlaanderen en Limburg veel minder werkstraffen uitgesproken. Ondertussen kreeg ik ook nog een antwoord op een recentere vraag, waarin ook blijkt dat er in de eerste

maanden van dit jaar echt een geweldige piek is in het aantal werkstraffen die Vlaanderen ontvangt.

Minister, heb u in het verleden de aangelegenheid van de alternatieve straffen al besproken met uw federale collega? Welke afspraken werden gemaakt? Hebt u het rapport van de Centrale Toezichtsraad al besproken met uw federale collega? Wat is uw visie op de alternatieve straffen en het voorstel om die uit te breiden? Hebt u een zicht op de recente omvang van die alternatieve straffen? Zijn er nu ook nog grote regionale verschillen merkbaar?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, dank u wel. Ook over dit dossier van de alternatieve straffen heeft mijn kabinet vorige week nog een voorbereidend overleg gehad met de federale collega. Er zullen nog gesprekken met de federale overheid komen. Voor hen is het natuurlijk wel leuk om in te zetten op alternatieve straffen en op die manier minder volk in de gevangenissen te zetten. Dat lost misschien een deel van hun probleem op, maar dat is eigenlijk een verschuiving naar de regio's, zeker als ook de middelen niet volgen. Dat is dus ook een heel belangrijk gegeven dat we al hebben overgemaakt. Los van de middelen moeten we ook wel plaats vinden. Het is heel moeilijk om plaatsen te vinden als we zien hoe fel die alternatieve straffen, zeker de werkstraffen, stijgen.

Ook zijn alternatieve straffen niet in alle gevallen het meest aangewezen. Werkstraffen kunnen wat mij betreft nog steeds niet voor zwaardere feiten. Ik wil dat ook zo houden en zal dat dus ook bewaken bij de invoering van het nieuwe federale strafwetboek, want ik vind het nog steeds belangrijk dat mensen bij misdrijven ook wel degelijk een gevangenisstraf kunnen krijgen. Je zou trouwens ook nooit een werkplaats vinden voor die 'justitiabelen'. Het is nu al niet evident om mensen te stimuleren om prestatieplaatsen aan te bieden. Ik ken heel weinig lokale besturen die staan te springen om ons daarbij te helpen, om plaats te maken bij de groendienst of wat dan ook. Ik zeg dus gewoon: stop, ik zie dat niet zitten. Het kan zijn dat de federale overheid heel sterk wil inzetten op die alternatieve straffen, maar zolang wij geen plaats hebben of kunnen vinden ... Door corona konden heel wat van die personen met een werkstraf ook niet op school, in bejaardentehuizen, ziekenhuizen enzovoort zijn. Ook dat zijn we aan het inhalen, maar terwijl we dat aan het inhalen zijn, zien we ook een tsunami van die werkplaatsen. Ik ben naar Natuurpunt geweest, naar het Agentschap voor Natuur en Bos. Dat gaat dan altijd over vijftig plaatsen, honderd plaatsen, maar zo'n tsunami van duizenden is problematisch. We zullen dat dus echt wel verder moeten opvolgen met de federale overheid.

Als er alternatieve straffen worden opgelegd, zijn daar soms ook voorwaarden aan gekoppeld, zoals probatie of elektronisch toezicht. Vaak is er ook hulpverlening. We moeten er dan dus voor zorgen dat die hulpverlening ook kan volgen. Dat is een gegeven dat ik met collega Beke en collega Vandenbroucke zal moeten bekijken. Ik spreek over extra investeringen in drugshulpverlening, maar bij collega Vandenbroucke blijft de deur op slot als het gaat om meer investeren in psychiatrische hulp. Ik heb dat vaak aangekaart bij zijn kabinet, maar dat is blijkbaar een no-go. Ik vind dat problematisch. Ik heb zo de indruk dat alle problemen gewoon op mij worden afgeschoven, maar ik vind dat ik genoeg shit aan het opkuisen ben. Ik kan het federale probleem er dus niet bij nemen, al zeker niet als er ook geen middelen volgen. Het aantal werkstraffen stijgt, maar de middelen uit het federale globaal plan die we daarvoor moeten gebruiken, worden afgebakend, en men wil die ook niet verhogen. Hetzelfde geldt voor zorg- en leerstraffen. Je kunt dus geen discours inzake alternatieve straffen houden als de middelen niet volgen. Hetzelfde geldt voor de dotatie die we van de federale overheid ontvangen op basis van het aantal mandaten die we krijgen: dit wordt

maar om de drie jaar herzien, houdt geen rekening met vernieuwende projecten waar nog geen officieel mandaat voor is, zoals de drugopvolgingskamer, en houdt geen rekening met de lengte of zwaarte van een mandaat. Een werkstraf van twintig uur weegt dus even zwaar door als een werkstraf van driehonderd uur voor de dotatie. Dat is natuurlijk onhoudbaar, zeker als je merkt dat men ook zwaardere alternatieve straffen begint uit te spreken, die een veel langere opvolging vragen. Dat is toch ook een gegeven waarbij men moet stilstaan.

Ik zal zeker nog in gesprek gaan met de federale collega over die alternatieve straffen. Mijn standpunt daarover is heel duidelijk. Wij gaan de overbevolkingsproblemen van de gevangenen niet oplossen. De oplossing is ook niet het federale probleem doorschuiven naar de deelstaten, wat nu eigenlijk al een dik jaar aan het gebeuren is. Mensen vergeten soms hoe hard er nu al ingezet wordt op alternatieve straffen of afhandeling bij de justitiehuizen. Er zitten op dit moment ongeveer 10.000 mensen in de gevangenis. Wel, op hetzelfde moment zijn er ongeveer 28.000 mensen over heel dit land die een lopende alternatieve straf hebben.

Maar ik merk nu inderdaad een toename van alternatieve straffen. Zoals jullie weten, hebben we een stijging van elektronisch toezicht bij voorlopige hechtenis van 60 procent gekend tijdens corona, maar die cijfers dalen niet heel erg. Ik heb de indruk dat men dat gewoon wil doortrekken. Toen was het door corona, maar men doet gewoon voort. Ook voor de werkstraffen merk ik een enorme stijging, onder andere door de inzet van werkstraffen voor coronaovertredingen, maar het is ruimer dan dat. We hebben al 1500 werkstraffen meer dan vorig jaar. Die stijging merken we in alle justitiehuizen, met uitschieters in Leuven, Brussel, Limburg en Antwerpen.

Vlaanderen heeft zelf al heel veel geïnvesteerd in extra personeel, en zal dat ook blijven doen, en ook in extra prestatieplaatsen, maar ik kan die plaatsen ook niet uitvinden. Ik wil u de lijst overmaken. Wij zijn bij heel veel lokale besturen gegaan. Ook daar zit men met de handen in het haar. We gaan dus eens goed moeten nadenken. Ik hoop dat de federale overheid dan ook over de brug komt, desnoods met middelen. Heel de keten moet ook meegenomen worden in dit verhaal. Ook Vandenbroucke gaat moeten investeren.

Alternatieve straffen, dat klinkt misschien mooi, maar als ik daar wat dieper naar ga kijken, zie ik vooral heel veel problemen. Het mag echt geen verschuiving van het probleem naar de deelstaten zijn.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Dank u wel voor uw antwoord met heel wat facetten, minister. Ik wil het gewoon heel klaar stellen, los van de vraag of het afschuiven is of niet: als iemand feiten heeft gepleegd en daarvoor veroordeeld wordt, moet die straf ook echt uitgevoerd worden. Dat is heel duidelijk. Afhankelijk van de feiten, afhankelijk van de zwaarte van de feiten, afhankelijk van de persoon van de dader en afhankelijk van wat de strafwetgeving ter zake zegt, oordeelt een rechter met betrekking tot de feiten en legt de rechter de straf op. En ik geloof wel in die alternatieve straffen, vanzelfsprekend niet voor alle feiten, maar voor een aantal zaken denk ik dat die wel een heel goed effect kunnen hebben op de persoon van de dader, op het vlak van re-integratie, het besef iets terug te moeten doen voor de gemeenschap en dergelijke meer. Maar ook dan moeten die werkstraffen natuurlijk uitgevoerd worden. En daar situeert u een probleem. Dat is een probleem dat ik vanzelfsprekend ook wel onderken. Als dat natuurlijk continu toeneemt, dan moeten we blijvend naar bijkomende prestatieplaatsen zoeken en een bijkomend aanbod daarin.

Dat dat een uitdaging is, dat wil ik heus wel geloven, zeker als ik de cijfers hoor die u nu geeft in antwoord op mijn laatste vraag. Ik denk dat het bij heel wat

steden en gemeenten misschien ook nog niet genoeg bekend is en dat men angst heeft voor de repercussies die het heeft in begeleiding en opvolging, en ook in het administratieve luik en dergelijke meer. U hebt in uw antwoord twee keer gezegd dat u hen probeert te motiveren. De vraag is hoe we dat toch nog beter zouden kunnen. U hebt niet genoemd hoeveel steden en gemeenten daar vandaag al aan participeren. Ik weet niet of u daar zo van op de hoogte bent. Is daar nog ruimte voor verbetering? Hoe zouden we dat kunnen doen? Want we zijn natuurlijk allemaal heel duidelijk: de werkstraffen die worden opgelegd, moeten ook uitgevoerd kunnen worden. Want anders hebben ze vanzelfsprekend geen enkel effect.

Steven Vandeput (N-VA): Ik zou vanuit mijn zetel, maar ook als ervaringsdeskundige, even willen tussenkomen, mevrouw Schryvers. Wij hebben met onze stad alvast positief gereageerd op het ogenblik dat de oproep kwam voor bijkomende plaatsen. Nu wil ik daar toch ook twee bedenkingen bij maken.

Ten eerste, alternatieve straffen kunnen maar werken als er ook effectief via snelrecht, of het project M, zoals dat bij ons heet, gewerkt wordt, zodanig dat het vergrijp of de overtreding heel snel opgevolgd wordt door een correctieve maatregel. Dat is één.

Ten tweede is het zo dat je wel al een organisatie moet hebben van een redelijke omvang, waar men ook echt plaats kan maken voor mensen die een werkstraf moeten uitvoeren. Ik ga u een heel simpel voorbeeld geven. De groendienst van de stad Hasselt, die uit allemaal heel goede mannen en meisjes bestaat, is niet zomaar opgewassen tegen de problematiek dat men plots zegt: 'Kijk, hier is iemand die een werkstraf komt doen. We zetten die bij u in het busje – al dan niet met coronamaatregelen – en jullie nemen die maar twee dagen mee op trot, ga maar wat onkruid wieden, enzovoort.' Een organisatie moet daar natuurlijk op voorbereid zijn. Ik kan maar spreken als lokaal uitvoerend mandataris, en het is zo dat er wel heel veel goede wil is, maar dat op een bepaald moment ook mensen en middelen ontbreken om dat op een gedreven manier te kunnen doen, en om zodoende ook het correctieve effect te hebben dat beoogd wordt.

In dat kader, minister, heb ik wel een bijkomende vraag. Is het denkbaar om ook met Justitie eens te overleggen over het feit dat men, in het kader van snelle rechtspleging, ook van bij hen uit meer aandacht besteedt aan wat er nodig is om van die werkstraf ook een succes te maken? Dat wil zeggen dat men alle voordelen die mevrouw Schryvers aanhaalt – re-integratie en dergelijke – ook daadwerkelijk in zo'n werkstraf maximaliseert. Bent u bereid om dat ook aan te kaarten bij uw volgende contacten met Justitie?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik zal eerst terugkomen op dat laatste: ik ben het zeker eens met uw vraag, voorzitter. We gaan dat zeker aankaarten op onze volgende vergadering. We zien elkaar ook heel vaak, en ik heb de eerste bezorgdheid vanuit Vlaanderen al meegegeven.

Nu, ik moet zeggen dat wij al met heel veel gemeenten en steden samenwerken, en dat we nog een aantal keer een oproep hebben gedaan. We hebben ze nu zelfs drie keer allemaal aangeschreven. We hebben ook infosessies georganiseerd. Maar toch stel ik vast dat men daar blijkbaar niet op zit te wachten. Het loopt niet echt storm, als ik het zo mag zeggen. Dat betekent dat we ook moeten gaan kijken voor iemand die de begeleiding van die werkgestraften doet, en die hen opvolgt. Want zoals je zei: die lokale diensten, zoals de groendienst, hebben al hun werk. Maar dat vraagt natuurlijk allemaal ook weer mankracht, en dat betekent ook dat we middelen moeten krijgen van het federale niveau. Dat zijn zaken die we ook zullen vragen, en misschien kan dat dan een trigger zijn voor lokale besturen, voor gemeenten, dat ze het dan misschien wel zien zitten. Dat is nu een kwestie van

onderhandelen met de federale collega's, hoe we dat de komende dagen en weken doen. Ik moet zeggen dat men bij de Vlaamse overheidsdiensten, zeker ook bij het Agentschap voor Natuur en Bos, goed zijn best doet. We hebben nu ook heel wat projecten – samen met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) – om zwerfvuil te laten opruimen. Ook dat loopt. Maar het gaat over heel veel plaatsen. Als dat er enkele honderden waren, oké, maar nu is het een kwestie van verder zoeken naar voldoende plaatsen. We moeten ook aan het federale niveau zeggen dat ze het probleem niet moeten doorschuiven naar ons.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Minister, dank u wel. Mijnheer Vandeput, ik onderschrijf wel wat u zegt. Ik zit nu opnieuw in een schepencollege, maar ik heb ook lang op de burgemeestersstoel gezeten. Ik weet ook wel dat, als je zo'n vraag krijgt, het voor een schepencollege heel gemakkelijk is om te zeggen: 'Natuurlijk doen we daaraan mee, want we willen ons ook engageren.' Dan komt er echter een vraag op het terrein, op de werkvloer, want het is wel daar dat die mensen zelf moeten worden begeleid en dat gaat over al zulke trajecten die men aflegt. Minister, ik geloof dan ook wel in een soort 'train the trainer', in de begeleiding van degenen die die mensen moeten begeleiden bij de diverse lokale besturen. Dat zou wel kunnen helpen. Ik kan niet geloven dat de terughoudendheid zou zijn ingegeven door het feit dat men dat eigenlijk gewoon niet wenst. Ik denk dat men eigenlijk opziet tegen de werklust, dat het gaat over het kunnen begeleiden. Ik geloof daar dus wel in, en ik kan alleen maar hopen dat we daarin slagen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Adeline Blancquaert aan Zuhair Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de elektronische monitoring van minderjarige delictplegers – 407 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, dit is eigenlijk een relatief korte vraag, betreffende de stand van zaken met betrekking tot de elektronische monitoring van minderjarige delictplegers. U stelde in uw beleidsnota reeds het organiseren van het elektronisch toezicht op dergelijke delictplegers voorop. Die monitoring heeft tot doel de re-integratie te bevorderen en stigmatisering te vermijden. Dat zou ook niet louter gericht zijn op controle, maar ook op begeleiding. De monitoring kan dienen als aanvulling op een ambulante sanctie, positief project of opgelegde voorwaarden.

Om een dergelijke monitoring voor minderjarigen verder uit te werken, is de projectgroep elektronische monitoring opgestart. Hierbij is het ook belangrijk om te kijken naar ervaringen in het buitenland, om dat zo effectief mogelijk te kunnen organiseren. U gaf in het verleden in uw antwoord op mijn schriftelijke vraag 936 reeds aan dat er zou worden gewerkt aan het uitdiepen van een visietekst. Aangezien die visietekst toch de basis zou vormen om de innovatieve oproep te lanceren in het najaar, zou die momenteel al verder moeten zijn uitgewerkt.

Minister, kunt u de huidige visietekst over die elektronische monitoring toelichten? Over welke inhoudelijke aspecten is er reeds beslist? Welke buitenlandse ervaringen worden alvast meegenomen in de uitrol van de elektronische monitoring voor minderjarigen? Wat wordt er zeker meegenomen uit uw werkbezoek in Nederland? Tegen wanneer zal het operationeel concept helemaal uitgewerkt zijn?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega, dank u wel. De visietekst werd uitgewerkt in samenwerking met academici, de magistratuur, het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht, de afdeling Justitiehuisen en de jeugdhulpverlening. Daar is er overeenstemming dat we de elektronische monitoring zoals die vandaag voor volwassenen bestaat, natuurlijk niet zomaar kunnen overnemen. We zullen die jongeren ook intensief moeten begeleiden. Het is dus een en-en-verhaal. We moeten hen als het ware bij hun nekvel pakken en zeggen: 'Kijk, ga naar school of ga werken, volg therapie, kom je afspraken na, en wij gaan dat ook controleren en intensief begeleiden.' Concreet kan het bijvoorbeeld gaan om herinneringen om afspraken na te komen, om waarschuwingen geven wanneer men een afgesproken timing dreigt te overschrijden. Dat is dus een systeem van nudging. Begeleiders kunnen dan ook interactief ingeven, via een app, dat een minderjarige aanwezig was op school of op therapie. We zullen ook komen tot innovatieve technologie die al die zaken met elkaar verbindt.

Daarnaast loopt ook nog de oefening welke jongeren we onder elektronische monitoring zullen plaatsen. Daarbij houden we rekening met de leeftijd, de mogelijkheid tot verantwoordelijkheid nemen, de ondersteuning door de ouders en de rol van die ouders in heel dit verhaal, het feit dat men mogelijkheden heeft om onderwijs te volgen, te werken of therapie te volgen. Die drie dingen zijn ook cruciaal. Ook wordt er uitgesloten op basis van bepaalde feiten. Dan denk ik aan zedendelinquentie of terrorisme.

De elektronische monitoring voor minderjarige delictplegers wordt nog maar in een beperkt aantal landen toegepast: de Verenigde Staten, Nederland, Engeland, Wales en Hongarije. In Nederland werd dit al enkele jaren geleden ingevoerd. Daarom waren er de voorbije maanden ook regelmatig contacten met de Nederlandse collega's. Een delegatie van medewerkers van mijn kabinet en van het agentschap Opgroeien bezocht eind september de verantwoordelijke Nederlandse diensten voor de elektronische monitoring van minderjarige delictplegers.

De Nederlandse ervaring leert ons dat elektronische monitoring echt wel een goede aanvulling kan zijn op het bestaande arsenaal van sancties voor minderjarige delictplegers. Zo hanteren zij zowel een locatiegebod als -verbod en worden ook de ouders heel nauw betrokken bij de uitvoering van elektronische monitoring. Ik vind dat zelf persoonlijk heel belangrijk, zeker bij minderjarigen, ongeacht of het nu met of zonder elektronische monitoring is. Dit is iets wat we nu zelf gaan invoeren, maar de rol van de ouders is belangrijk. Zij zijn tenslotte verantwoordelijk voor hun minderjarige kinderen, en ze zullen moeten mee zijn in dit verhaal. Dat is voor mij dus wel een cruciaal gegeven.

In Nederland zetten ze ook heel sterk in op de begeleiding van de jongeren tijdens de elektronische monitoring, en ze geven aan dat het cruciaal is dat er een goede samenwerking bestaat tussen de partners die een rol spelen in de organisatie van elektronische monitoring voor minderjarigen, zoals de reclasseringsdiensten, de jeugdrechtbanken, de jeugdparketten enzovoort.

Tegen wanneer zal dit operationeel zijn? In principe in 2023. Er is een projectteam dat nu een overzicht moet maken van welk materiaal en omkadering het meest geschikt is voor minderjarigen. Op basis daarvan zal er eind volgend jaar een overheidsopdracht gelanceerd worden zodat we in 2023 operationeel kunnen gaan.

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Heel erg bedankt voor uw uitgebreid antwoord, minister. Ik denk dat het goed is dat er geopteerd wordt voor een intensieve begeleiding, zodat we die minderjarigen al van in het begin structuur

kunnen bieden, en hen op het rechte pad kunnen houden. Het lijkt me ook logisch dat bepaalde feiten niet in aanmerking kunnen komen voor dergelijke monitoring. U gaf dat in het verleden ook reeds aan, bijvoorbeeld binnen het hele debacle rond de tienerpooiers, die met de enkelband thuis hun activiteiten zouden kunnen voortzetten. Ik heb er alle vertrouwen in dat u die lijn ook verder zult doortrekken naar minderjarige delictplegers. Als ik het goed begrijp – dit is misschien een korte bedenking of bijkomende vraag, minister – zult u er hier ook voor zorgen dat de ouders nauw betrokken zullen zijn bij die monitoring. Dat lijkt me niet altijd evident. Als we kijken naar minderjarige delictplegers, dan zijn dat in het algemeen vaak jongeren die uit probleemsituaties komen, waarbij de ouders, die de verantwoordelijkheid hebben, die vaak uit de weg gaan. Het zijn vaak kinderen die aan hun lot worden overgelaten. Ik vraag me dus af hoe u dat precies ziet wanneer de ouders van de minderjarigen die verantwoordelijkheid volledig uit de weg gaan en geen medewerking willen verlenen. Hoe zullen die situaties opgevolgd worden?

De voorzitter: De heer Parys heeft het woord.

Lorin Parys (N-VA): Het is heel goed om te horen dat u stappen onderneemt in het elektronisch toezicht voor jongeren. Toen wij dit – ik geloof een drietal jaar geleden – gelanceerd hebben als idee, schreeuwde iedereen moord en brand: 'Hoe kan dat nu, dat je dat voorstelt voor jongeren?' Het is nochtans voor een specifieke groep jongeren een kans om niet dieper in het systeem te worden geduwd. Ze kunnen daardoor bijvoorbeeld gewoon thuisblijven, ze kunnen naar school blijven gaan, maar ze krijgen daarnaast natuurlijk extra begeleiding, en ze krijgen een maatregel opgelegd in de vorm van elektronische monitoring.

De vraag die hier gesteld wordt, is natuurlijk wel terecht, omdat je dreigt voor een ethisch vraagstuk te komen staan, minister, en het is goed dat we daar allemaal samen over reflecteren. Het is natuurlijk wel zo – en dat blijkt ook uit internationaal onderzoek – dat het alleen maar succesvol is wanneer er een intensieve begeleiding bij zit en ook de ouders betrokken zijn. Als je dus een jongere bent in een context waar de ouders 'missing in action' zijn, dan kom je waarschijnlijk niet in aanmerking voor een succesvolle toepassing van elektronische monitoring. Dat is natuurlijk een vraagstuk waar wij ons, als politiek en als beleid, goed over moeten buigen. Krijgt iedereen dan dezelfde kansen en opportuniteiten van ons gerechtelijk systeem? En hoe gaan we daar specifiek mee om in de praktijk? Dat is dus een vraag die ik graag voor een eerste reflectie voorleg aan het uitvoerend niveau, maar waarover we hier zeker nog zullen moeten debatteren, want simpel is dat niet.

Minister, dan komen we tot de vraag welke jongeren, welke feiten precies in aanmerking komen voor dat begeleid elektronisch toezicht. Ik neem aan dat we daarover nog wel zullen reflecteren hier, maar ik vraag dus aan u en de administratie om daar zelf natuurlijk ook al wat voorbereidend werk voor te doen.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (CD&V): Aansluitend op de vraag en op wat collega Parys al heeft gezegd: enkele jaren geleden hebben we in het kader van het decreet inderdaad deze discussie gevoerd. Onze fractie heeft altijd gesteld dat we niet neen zeggen tegen elektronische monitoring, maar dat dat natuurlijk wel een heel ander systeem moet zijn dan het systeem dat we kennen voor volwassenen. Dat was heel vaak de discussie: iedereen die dat woord in de mond neemt, denkt dat het gaat over hetzelfde systeem. Dus, ja, maar op maat van de jongere zelf, en ook niet zonder begeleiding. Als je het hebt over begeleiding, dan komen de ouders natuurlijk ook in beeld. Ik onderschrijf toch ook de bekommernissen van de collega's ter zake.

Minister, in uw antwoord op een schriftelijke vraag die ik een tijd geleden heb ingediend, zei u dat er in het decreet is geopteerd voor een combinatie van

elektronische monitoring en intensieve begeleiding. Dat spreekt vanzelf. Dat hebben we ook gesteld. U schreef vervolgens echter ook het volgende: "Innovatieve systemen zoals het werken met een smartwatch, inbellen via smartphone, E-loket met mogelijkheid tot beeldbellen (chat), edm. moeten worden verkend." Op basis van al die verkenningen zou er dan op dat vlak een verdere keuze worden gemaakt. U zei te zullen streven naar systemen van een nieuwe generatie – en we zien natuurlijk dat er ontzettend veel evolueert op dat vlak – die gebaseerd zijn op innovatieve concepten, maar die ook aansluiten bij de leefwereld van jongeren. Dat lijkt me ook wel heel belangrijk. Niet alleen moet de instemming van de jongere er kunnen zijn, dit mag ook geen averechts effect hebben bij die jongere. Hoever staat men daarmee? Zijn daar al bepaalde keuzes in gemaakt?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Collega's, dank u wel. Neen, we hebben op dit moment nog geen keuzes gemaakt. Het klopt dat we daar goed over zullen moeten nadenken: welke jongeren zullen in aanmerking komen, wat zullen de voorwaarden zijn? Zoals ik eerder zei, is het kabinet samen met de jeugdhulpverlening naar Nederland gegaan. In Nederland start men echt alleen met dat traject van elektronische monitoring als de ouders daaraan willen meedoen. In zulke gevallen heb je immers ook een structuur nodig, ouders die dit mee volgen en bekijken of dat kind naar school, naar de therapie enzovoort gaat. We zullen dat inderdaad ook op ethisch vlak goed moeten nakijken. Doen we dat alleen, zoals in Nederland, als de ouders dat doen? Ik vind het persoonlijk echt heel belangrijk dat we de ouders aanspreken op hun verantwoordelijkheid. In Nederland moeten de ouders meedoen. Anders is dat bijna onmogelijk. De vraag is dus: volgen we het Nederlandse systeem of breiden we dat uit? Dat is een oefening die we de komende jaren met diverse deskundigen moeten maken. Als het gaat over situaties waar het ouderlijke gezag al lang weg is door omstandigheden enzovoort, dan vind ik dat die kinderen uiteraard ook wel die kansen moeten hebben. Het zal dus zoeken zijn naar de juiste evenwichten. Het belangrijkste vind ik wel, als er ouders zijn, dat zij moeten meedoen. Het gaat tenslotte over minderjarigen, niet over meerderjarigen. Het ouderlijk gezag is er. Gaat het om situaties waarin dat ouderlijk gezag al lang om zeep is, dan moeten we bekijken welke mogelijkheden we hebben.

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, nogmaals dank voor uw antwoord. Collega's, dank voor de interessante bedenkingen. Ik denk dat die maatregel met intensieve begeleiding voor minderjarigen om hen uit die probleemsituatie weg te trekken, een zeer goed initiatief is om hen ervoor te behoeden verder het criminele pad in te slaan. Als ouders van minderjarigen niet willen meewerken en hun ouderlijk gezag nog niet is afgenomen, terwijl de minderjarigen nog steeds in een probleemsituatie zitten, dan moeten we erover waken dat we die jongeren ook niet aan hun lot overlaten. Minister, ik denk dat we op dat vlak wel op dezelfde lijn zitten. We moeten opletten met de situatie in Nederland. Ik denk niet dat dat de manier is waarop wij hier in Vlaanderen te werk moeten gaan, maar ik ben er alvast van overtuigd dat we tussen nu en 2023 nog veel besprekingen zullen hebben over de vraag voor wie dit precies beschikbaar zal zijn en welke feiten in aanmerking zullen komen. Ik kijk alvast uit naar die besprekingen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.